Cena 60 gr Цана 60 гр.

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА - КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 52 (200) БЕЛАСТОК 27 СНЕЖНЯ 1959 ГОДА ГОД IV

200

Памятаем, як кожны з нас, беларусаў, марыў і жадаў, каб мець блізкі сэрцу часопіс на роднай мове. Вестка аб выхадзе «Нівы» ўсхвалявала нашыя сэрцы, узрадавала нас да слёз. Гэта было амаль чатыры гады назад.

Сёння Вы, Дарагія Чытачы, ужо прызвычаіліся штотыдзень атрымліваць «Ніву». Чытаеце 200-ты нумар. Гартаеце старонкі, шукаеце вестак, добрых ці дрэнных, блізкіх Вашаму зацікаўленню, або чытаеце «ад дошкі да дошкі».

Рэдакцыя, пакліканая Галоўным праўленнем БГКТ, паставіла перад сабой вялікае заданне — даць свайму чытачу жывое роднае слова, пазнаёміць, на колькі гэта магчыма, з роднай культурай, шырэй уключыць беларускае насельніцтва ў Польшчы ў грамадска - палітычнае жыццё краіны. Трэба было, каб «Ніва» стала верным дапаможнікам у штодзённым жыцці кожнага беларуса. Не лёгкая гэта справа. Ведаем, якую цаліну мы атрымалі з часоў санацыі і акупацыі.

Рэдакцыйны калектыў кожнага часопіса пакладае шмат надзей на дапамогу сваіх чытачоў. Сувязь, кантакты з чытачамі дазваляюць рэдакцыі рабіць газету актуальнай, жывой. І калі сёння зрабіць шчырую праверку Вашага і нашага сумлення, дык напэўна будуць нейкія засцярогі. Але ў асноўным супрацоўніцтва ўкладалася добра. Шматлікія Вашыя лісты дапамагалі рэдакцыі ў рэдагаванні часопіса. Рэдакцыя старалася таксама дапамагчы Вам, Чытачы, у кожнай справе.

Вы чыталі ў «Ніве» шмат цікавых матэрыялаў. Чытаць газету лягчэй, чым яе ствараць. Працаўнікі рэдакцыі наведваюць самыя адлеглыя беларускія вёскі Беласточчыны, каб мець непасрэдную сувязь з Вамі, каб па магчымасці як найлепш ведаць Вашае жыццё. Будзем мы яго ведаць добра толькі тады, калі нашы сувязі з кожным днём будуць умацоўвацца і пашырацца, калі, Дарагія Чытачы, не толькі мы да Вас будзем ездзіць, але і Вы часцей будзеце нас адведваць і часцей будзеце нам пісаць аб сваіх клопатах і хваляваннях.

Жадаем, каб «Ніва» была ў кожнай хаце, каб чыталі яе не толькі Вы, але і Вашыя суседзі, якія яшчэ яе не чытаюць.

З выпадку выхаду 200-тага нумара «Нівы» складаем вялікую падзяку нашым шматлікім карэспандэнтам за супрацоўніцтва, а ўсім нашым чытачам жадаем быць нашымі сталымі чытачамі на працягу наступных двухсот нумароў.

ЗІМОЮ. Фота — У. Касакоўскі

Акцыя «Грамада»

Сядзеў за масіўным сталом, пахіліўшыся над папкай разложаных папераў. Настольная лямпа кідала скупыя праменні святла на яго маладую, энергічную постаць. Залаты шнур, азнака чыну каменданта харугві, прымацаваны на левым баку гарцэрскага мундзіра, пабліскваў іскрынкамі ў праменнях святла.

— Ты што, таварыш камендант (з Вацлавам Якубоўскім я пасябраваў яшчэ ў час яго дзейнасці ў ЗМП), мо і спіш у сваім кабінеце? — спытаў я ў жарт, паціскаючы яму руку.

— Не, сплю дома. Разумееш, сям'я, — адказаў ён быццам апраўдваючыся. — Але працаваць даводзіцца і вечарам. Армія ж у мяне не малая. Работы хоць заваліся, — гаварыў ён, парадкуючы раскінутыя на стале паперы.

У нас пачалася шчырая гутарка. Аказваецца, што Беластоцкая харугвя — гэта сапраўдная армія. Яна налічвае каля 39 тысяч гарцэраў, згуртаваных у 1 378 атрадах.

Гэта школьнікі ва ўзросце ад 9-ці да 18-ці гадоў. Вельмі цікава тое, што на такую вялікую колькасць членаў арганізацыі зусім мала штатных працаўнікоў гарцэрства. Ва ўсім ваяводстве іх усяго толькі 60.

— У сваёй працы, — гаворыць Вацлаў Якубоўскі, — мы ў асноўным абапіраемся на грамадскі актыў. Ёсць у нас, напрыклад, 1300 грамадскіх інструктараў гарцэрства. Гэта ўжо дарослыя людзі. Пераважна настаўнікі, інжынеры, людзі розных спецыяльнасцей. Усе яны вельмі актыўна працуюць у нашай арганізацыі.

Апошнім часам у дзейнасці гарцэрскай арганізацыі ўводзіцца зусім новая галіна. Гэта так званая «тэхнізацыя». Моладзь вельмі цікавіцца тэхнікай. І гарцэрская арганізацыя стварае ўсялякія магчымасці дзеля таго, каб усё большую частку моладзі захапіць справамі тэхнікі. У гэтым напрамку ўжо шмат зроблена на Беласточчыне. Пры Беластоцкай харугві ЗПГ існуе Гарцэрскі тэхнічны пункт так званы «ГОТ», які мае свае аддзяленні, напрыклад: пункт радыёсувязі, авіацыйны і маторны, пункты супрацьпажарнай ахвовы, фатапластыкі і фільма. Кожны дзень, пасля заняткаў у школе ў тэхнічных пунктах кіпіць цікавае жыццё. Пад вокам спецыялістаў - інжынераў, супрацоўнікаў арганізацыі, гарцэры майструюць, займаюцца вынаходніцтвам. Ёсць ужо і вынікі ў працы. У мінулым годзе, на агульнапольскіх спаборніцтвах па мадэлям, калектыў гарцэрскіх авіятараў Беласточчыны заняў першае месца ў краіне.

Нядаўна ў Беластоку гарцэры пры дапамозе спецыялістаў ЛПЖ пачалі будаваць сваю радыёстанцыю. У недалёкай будучыні яны навяжуць радыёвую сувязь з усімі паветамі Беласточчыны, а на радыёстанцыі будуць трансліраваць свае гарцэрскія радыёперадачы. У апошні час пры Беластоцкім радыё гарцэры арганізавалі першы ў краіне гарцэрскі радыёвы тэатр. Радыёперадачы тэатра арганізуюць самыя гарцэры. Яны ж і выступаюць па радыё. Гэта быў вельмі ўдалы эксперымент. Гарцэрскі радыётэатр карыстаецца вялікай папулярнасцю сярод нашых радыёслухачоў.

— Пакуль яшчэ, — гаварыў далей камендант, — з тэхнізацыі ў працы карыстаюцца гарцэры, пражываючыя ў горадзе. Але незадоўга тэхнізацыя ахопіць атрады гарцэраў і ў вёсках.

(Працяг на стар. 4)

З жыцця БГКТ

ПЕРШЫЯ НАВУКОВЫЯ ПРАЦЫ

12 снежня г. г. адбыўся сход гуманістычнай секцыі навуковага гуртка пры Галоўным праўленні нашага Таварыства ў Беластоку. Прысутныя абмеркавалі працу мгр. Мацея Канапацкага — «Сто год з дня перакладу «Пана Тадэвуша» на беларускую мову». Праца атрымала станоўчую ацэнку.

13 снежня адбыўся сход эканамічнай секцыі. Абмеркавана на ім праца мгр. Уладзіміра Юзвюка — «Гайнаўскі павет». Прысутныя звярнулі ўвагу на вялікае значэнне гэтай працы ў вывучэнні Беласточчыны.

Працы мгр. Мацея Канапацкага і мгр Уладзіміра Юзвюка з'яўляюцца першымі працамі членаў навуковага гуртка, заквaліфікаванымі да друку.

КАНЦЭРТ У ЧАРОМСЕ

Народны калектыў песні і танца Галоўнага праўлення БГКТ наведаў 13 снежня асаду Чаромха ў Гайнаўскім павеце і даў канцэрт, які адбыўся у зале мясцовага кіно. Насельніцтва цёпла прыняло беластоцкіх самадзейных артыстаў.

САРДЭЧНА ДЗЯКУЕМ!

Днямі Галоўнае Праўленне Беларускага таварыства ў Беластоку атрымала вялікую колькасць беларускай мастацкай літаратуры ад Беларускага таварыства дружбы і культурнага супрацоўніцтва з заграніцай у Мінску. Кніжкі папоўняць бібліятэкі беларускіх школ Беласточчыны.

Сардэчна дзякуем за каштоўны падарунак.

БЕЛАРУСКАЕ ВЯСЕЛЛЕ НА ЭКРАНЕ

Апошнім часам Студыя асветных фільмаў у Лодзі праяўляе зацікаўленасць да беларускай народнай культуры Беласточчыны. У сучасны момант адбываецца падрыхтоўка для правядзення ў пленары здымак да кароткаметражнага фільма аб беларускім вяселлі на Беласточчыне. Сцэнарый да гэтага фільма апрацоўвае мгр. Мікалай Гайдук, які з'яўляецца навуковым сакратаром Беларускай секцыі Польскага людазнаўчага таварыства ў Беластоку.

КАМУ «БЕЛАРУСКІ КАЛЯНДАР», КАМУ!?

Ужо паступіў у продаж «Беларускі Каляндар». Можна яго купіць у кожным Аддзеле нашага Таварыства, у беларускіх ліцэях у Бельску і Гайнаўцы, а таксама ў ГП БГКТ і ў рэдакцыі «Ніва».

«ІВАН БРОЎКІН НА ЦАЛІНЕ»

11 снежня Гарадскі аддзел БГКТ у Беластоку наладзіў два сеансы новага савецкага фільма «Іван Броўкін на цаліне».

Сеансы адбыліся ў святліцы Прадпрыемства гарадскога будаўніцтва ў Беластоку пры вул. Дзяржынскага 17.

Прысутнічала каля 400 асоб.

(ся)

ALEKSANDER SŁAW — Sekretarz Komisji KC PZPR do Spraw Narodowościowych

O bogate treści i różnorodne formy pracy kulturalnej

(Пачатак у папярэднім нумары)

Artystyczny ruch amatorski wymaga opieki

W działalności kulturalnej Towarzystw działających na wsi przeważają dotąd formy artystyczne. Artystyczny ruch amatorski mniejszości narodowych oddziaływuje na setki tysięcy widzów, pomaga w wychowywaniu nowego człowieka naszych czasów, zaszczepia szacunek do kultury i tradycji innych narodów, rozszerza horyzonty myślowe, uwalnia od przesądów i zabobonów.

Zdarza się jednak, że zespoły nieposiadające dostatecznej opieki politycznej sięgają po sztuki i pieśni szkodliwe, obce nam ideologicznie, nacjonalistyczne i klerykalne lub bezwartościowe, obliczone na wywoływanie łatwego śmiechu. Tego rodzaju „repertuar" jeszcze „przedwojenny" błąka się w prywatnych księgozbiorach.

W repertuarze dla zespołów amatorskich mniejszości narodowych obok sztuk narodowych, postępowych w treści powinny znajdować się współczesne sztuki polskie oraz z życia mniejszości narodowych.

Te ostatnie trzeba tłumaczyć i tworzyć.

Mniejszości narodowe winny rozwijać swoje wewnętrzne siły i tą drogą wnosić swój wkład do ogólnej kultury kraju.

Śladem Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Żydów w Polsce, które ma największe osiągnięcia w pracy społecznej, kulturalnej i oświatowej, pozostałe Towarzystwa pragną szerzej wyjść do swych środowisk z pracą kulturalną. Na dobrej drodze znajduje się BTSK. Cieszą się dużym powodzeniem białoruskie wieczory literackie. Z dużym zainteresowaniem spotkał się wydany przez BTSK zbiorek poezji, dzieło młodych białoruskich poetów. Rozwija się rosyjski teatr amatorski. RTKO skupiło wokół siebie wiele inteligencji, która może wnieść dużo twórczego zapału. Towarzystwo Czechów i Słowaków zorganizowało kilka masowych imprez, posiada również pewne osiągnięcia wydawniczo - repertuarowe. UTSK ogarnia zasięgiem zespołów artystycznych coraz szersze kręgi ludności ukraińskiej.

Kultura — szerokie pojęcie

Ministerstwo Kultury i Sztuki, Ministerstwo Oświaty oraz ich odpowiedniki w terenowych radach narodowych — głównie odpowiedzialne za pracę wśród mniejszości narodowych — mogą się już dziś w dużej mierze opierać na ciągle krzepnących ideowo i organizacyjnie Towarzystwach mniejszości narodowych jako polskich organizacjach kulturalnych realizujących linie naszej partii.

Towarzystwa wyciągają słuszne wniski z dyskusji kulturalnej jaka toczy się w naszym kraju. Pojęcie „życie kulturalne" nie ogranicza się tylko do uczestnictwa w imprezach artystycznych i zdobytego już wykształcenia. W świetlicy w mieście i na wsi trzeba ciągle rozszerzać treści humanistyczne i równocześnie wprowadzać treści naukowe i techniczne. Poziom życia kulturalnego określają również zwyczaje, gusty i upodobania, sposób spędzenia wolnego czasu w dni powszednie i święta. Dbałość o kulturę obejścia domowego, zachowanie czystości ciała, higiena posiłku i snu, stanowi również nieodłączne elementy kultury ogólnej człowieka.

Jak dotąd największe osiągnięcia na drodze tak właśnie pojętej pracy posiada najstarsze Towarzystwo jakim jest TSKŻ. Wiele rozmachu widzi się w Towarzystwie Czechów i Słowaków, które systematycznie wprowadza coraz to nowe treści i nowe formy pracy.

Działacze społeczni, jak to podkreślono w dyskusji prasowej, muszą uczyć się liczyć ile w danej miejscowości używa się mydła na jednego mieszkańca, ile łóżek przypada na chłopską rodzinę, ile jest w „przeciętnej" wiejskiej chacie okien i czy służą one do wietrzenia mieszkania itd.

Działacze Towarzystw nie mogą być obojętni na fakt, że w mieście i na wsi również i w środowiskach mniejszości narodowych niemało jest jeszcze ujemnych zjawisk wywodzących się z burżuazyjnego kultu pieniądza. Zdarza się często, że rzeczy obejmują władzę nad człowiekiem, występuje chciwość, brutalność i egoizm, brak poszanowania mienia społecznego. Na wsi do najpospolitszych należą kłótnie o działy rodzinne, małżeństwa morgowe, odrobek, nie wywiązywanie się z obowiązku wobec państwa itd.

Wszystko to zakłada różnorodność podejścia w treści i formie.

W jednym z wojskowych pism ujęto kwestie wychowania człowieka następująco:

„Oto przed oficerem stoją w szeregu żołnierze. Jakże różni są ci ludzie — półanalfabeta obok b. studenta, człowiek ideowy przy cyniku albo niebieskim ptaku, uczciwy i obowiązkowy obok oczajduszy, urodzony dowcipniś obok zgaszonego melancholika... Temu kieszeń pęcznieje od książki, tamtemu od talii „do oczka".

Każdy człowiek — to odrębny świat. Dwudziestu żołnierzy stojących przed dowódcą w szyku, to równocześnie dwadzieścia indywidualności, różnych pod względem spojrzenia na życie, na problemy ideowo-polityczne odmiennych pod względem natury, usposobienia, poziomu umysłowego, temperamentu, pochodzenia środowiskowego itd. Głeboko niesłuszne, wręcz szkodliwe jest podejście do nich jako do całości, jakiegoś jednolitego bloku".

Jakie to aktualne i nie tylko dla wychowawców w wojsku...

Ten ogrom zadań Towarzystwa będą mogły wykonywać pod warunkiem, iż cały ich aktyw którego przecież jest niemało, zrozumie na czym ma polegać jego praca i jaki jest jej główny sens. Praca Towarzystw to nie tylko pielegnacja tradycji narodowych i języka, ale wydobywanie mniejszości narodowych z zacofania, z przesądów, wkład w ogólne dążenia i walke o wszechstronny rozwój kulturalny i gospodarczy całego naszego narodu, którego składową częścią są mniejszości narodowe posiadające w Polsce równe prawa i równe obowiązki.

МАЕМ ПРАВА НА ДОБРЫЯ ДУМКІ

Здавалася б, што вынік падліку падзей не будзе станоўчым. 1959 год, які набліжаецца ўжо да канца, не прынёс развязкі трох асноўных міжнародных праблем. Амаль з часоў заканчэння другой сусветнай вайны гэтымі праблемамі з'ўляюцца:

— раззбраенне, а асабліва поўная забарона правядзення доследных атамных выбухаў;

— праблема мірнага дагавору з Германіяй, які паклаў бы асновы для будучага аб'яднання гэтай краіны;

— і ўзнікшая ў апошні час справа новага статута для Заходняга Берліна.

Нягледзячы на тое, што размовы, якія адбыліся ў бягучым годзе, ўвесь час кранаюцца гэтых праблем, аднак не прынеслі развязкі ніводнай з іх.

Але, нягледзячы на гэта, 1959 г. ніхто не назаве годам страчаных надзей. І калі мы ўжо сказалі «надзея», то трэба сцвердзіць, што ніколі не было такіх вялікіх магчымасцей для здзейснення вялікіх надзей, як менавіта цяпер. Наш аптымізм не з'ўляецца вынікам перамены адносін капіталістаў да сацыялістычнай сістэмы і не вынікае з таго, што кіраўнікі капіталістычных дзяржаў намерваюцца адказацца ад уласных інтарэсаў.

Вытокі аптымізму зусім іншыя.

Давайце ўспомнім тут словы прэм'ера СССР — Хрушчова, сказаныя на апошняй сесіі Вярхоўнага Савета:

«Асноўная прычына, — сказаў М. Хрушчоў, — заключаецца ва ўзросце магутнасці і міжнароднага ўплыву Савецкага Саюза і ўсіх краін сацыялістычнага лагера». І далей: «Чым хутчэй узрастаюць сілы сацыялістычных краін, тым больш існуе магчымасцей для захавання і ўмацавання міру».

Побач з узрастаючай сілай сацыялістычных краін бачым усё паглыбляючыся распад капіталістычнай сістэмы. Толькі ў бягучым годзе ўзніклі незалежныя каланіяльныя дзяржавы: Гвінея, Кіпр, а хутка ўзнікнуць новыя: Нігерыя, Самалі, Руанда — Урундзі.

Што ж, часы мяняюцца. У кожным выпадку тыя, у якіх заходнія дзяржавы маглі размаўляць з намі з пазіцыі сілы, або не лічыцца з нашымі меркаваннямі, належаць да беззв ротнага мінулага. Гэта прызнае, прычым з поўным жалем, амерыканскі тыднёвік..., які піша: «Становішча цяпер значна змянілася ў параўнанні з часам, калі гаварылася, што Расія ў параўнанні з Злучанымі Штатамі, значна слабейшая краіна, і калі ў абіходзе быў лозунг «масавага рэванша».

І хоць яшчэ сёння Савецкі Саюз выплаўляе менш сталі, менш дабывае нафты і выпускае менш самаходаў, чымсці ЗША, але ў сучасных галінах тэхнічнай навукі перавага Краіны Саветаў над Злучанымі Штатамі не падлягае сумненню. Год, які ўвайшоў у гісторыю, як год пасадкі на месяцы Савецкай ракеты і запуска савецкай міжпланетнай станцыі, якая дала нам фатаграфію другога боку Месяца, з'ўляецца дастатковым даводам гэтай перавагі.

Адначасова са смерцю Далеса пачалася агонія атлантычнай палітыкі — сіноніма «халоднай вайны». Размовы прэм'ера Хрушчова з прэзідэнтам Эйзенхаўэрам у Камп Дэвід паказалі, што існуюць ўсе магчымасці, каб суадносіны паміж найбольш магутнымі дзяржавамі ўкладаліся на аснове мірнага спаборніцтва. Варта дадаць, што за вынікі гэтага спаборніцтва можам быць спакойнымі, таксама, як ужо сёння непакояцца аб гэтым амерыканцы.

А калі гаварыць аб праблемах, якія мы ўпамянулі на пачатку і вырашэння якіх мы не дачакаліся ў 1959 г., то новыя прапановы, з якімі выступіў Савецкі Саюз на Жэнеўскай канферэнцыі атамнага клуба ў справе кантрольных пастоў, ствараюць новыя рэальныя ўмовы, каб прыняць пастанову аб забароне эксперыментаў атамнай зброі. Паклікануюю камісію 10 дзяржаў, якая павінна абмеркаваць прапановы аб раззбраенні, можна назваць першым крокам на шляху да таго, каб мільённыя арміі сталі толькі гістарычным успамінам. Урэшце, прадбачаная на 1960-ты год сустрэча на вышэйшым узроўні, павінна зрушыць з месца Берлінскую і Германскую справы.

Але мы збіраліся гаварыць аб 1959 годзе. Ітак, некалькі слоў аб месцы Польшчы ў свеце. У працэсе паступовага паслаблення напружанасці ролю Польшчы вызначае яе ўдзел у радзе важных міжнародных органаў. На апошняй, чатырнаццатай сесіі Арганізацыі Аб'яднаных Нацый Польшча была выбрана, ўжо другі раз, у грамадска - гаспадарчы савет, які па сваёй значнасці займае ў гэтай арганізацыі другое месца, пасля Савета Бяспекі. Барацьбу за выбар у савет Бяспекі па сутнасці выйграла таксама Польшча. У суадносінах 40 да 51-го Польшча атрымала большую ад Турцыі колькасць галасоў. Урэшце, Польшча ўвайшла ў склад камісіі да спраў мірнага выкарыстання касмічных прастораў і займае месца ў некалькіх падкамісіях ААН. З'ўляючыся членам 10-ці асабовага камітэта да спраў раззбраення, Польшча ўкладзе максімум намаганняў, каб выстаўленыя да гэтага часу прапановы аб раззбраенні не засталіся толькі на паперы.

З ацэнкі дыпламатычных падзей бягучага года вынікае, што 1960 год будзе асабліва багатым новымі фактамі міжнароднага значэння. Маем поўнае права, каб быць добрых думак адносна характару будучых падзей.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

Літаратурная старонка

Трыбуна Беларускага літаратурнага аб'яднання ў Беластоку № 19

Белавежская радасць

Кругом народу шмат, а я адзін,
І некаму сваю сумоту падарыць.
Эх, радасць Белавежская, прыйдзі,
І у палон зноў сэрца забяры.

Каб верш мой фарбай радугі блішчэў,
Збуйнеў, як самасейны, дзікі лён.
Няхай жывіца ў строфы пацячэ,
У рыфмах хай шуміць галлё.

І гляне зноў з пшаніцы васільком,
Залётна сіняй вейкай падмігне,
Або зазвоніць гулкім жаўруком,
Ці громам грыву пушчы ўскалыхне.

Мо' забушуе веснавой ракой
І зашапоча, як віхрысты вяз,
Пасее ў сэрцы цішыню - спакой,
Або распаліць полымя - экстаз.

Кранае струны ліры успамін,
Надзея на сустрэчы нашай дзень.
Па бруку вуліц марнатраўны сын
У поплеч з песняй да цябе ідзе.

Расчараванне

Я ехаў да цябе, як да каханай,
А ты мяне сустрэла, бы чужога,
І, як даўней, не выбегла на ганак,
А ў сенцах засталася за парогам.

І палавіны не пачуў пытанняў,
Якімі ты мяне калісьці засыпала,
А у вачах я вычытаў жаданне,
Каб коратка сустрэча патрывала.

Я ведаю, кахаць не загадаеш
Сваёй душы, калі яна астыла.
Дык аставайся ў шчасці маладая,
Цябе кахаць не стану сілай.

Алесь Барскі

Мая мова

Мая мова не з пышных салёнаў,
Не з замшэлых, старых, томаў кніг;
Мая мова — спеў вішняў і клёнаў
Над затоннем азёраў маіх.

Гэта пах маіх родных абшараў
І вясновы бясконцы разліў,
Гэта шопат пяшчотны імшараў,
Што убайвае ўвечар палі.

Так шумяць ля гасцінца бярозы.
Так гамоняць і пушча й лясы;
Так скрыпяць у нас вербы і лозы,
Так шапчаць ачарот, верасы

Гэту мову ўдыхнуў я ад мамы
Пад навесам жытнёвай страхі,
І яе меладыйныя гамы
Мне мілей і радней ад другіх.

АЛЯКСАНДР ГРЭСЬ

ДЗІЦЯЧЫ КАРНАВАЛ

(Нарыс)

Прыйшоўшы са школы, Сцёпа шчыра ўзяўся за кніжку. Яго нішто не цікавіла ў хаце. Адкрыўшы кніжку, ён напружана чытаў, а потым, падняўшы дагары вочы, паціху шаптаў адрыўкі вывучанага верша.

Вечарэла. Ціха адчыніліся дзверы, і ў хату ўвайшоў малады хлапец. Ён пастаяў крыху каля дзвярэй, абвёў вачыма хату і няголасна прывітаўся:

— Добры вечар!

— Добры вечар! — адказалі хатнія.

Хлапец падаў руку бацькам, старэйшым, братам і сёстрам. Не прамінуў і малога Сцёпы.

Янка Мінчук быў таварышам старэйшага брата Сцёпы, Пятра, па камсамольскай рабоце. Хата бацькі Сцёпы, Грэся Вінцэнта, якая стаяла на скраю вёскі Залукі, была найбольш бяспечным месцам, дзе ён мог пераначаваць. Ён адчуваў сябе тут, як у роднай хаце.

Янка з Пятром селі на лаўцы і ціха гутарылі. Сцёпа адклаў убок кніжку і глядзеў на Янку. Ён падабаўся яму сваёй прастатой, рашучасцю і адвагай. Але трэба вучыцца. Сцёпа зноў палажыў перад сабой кніжку, прачытаў крыху, і, заплюшчыўшы вочы, стаў пра сябе паўтараць словы верша.

— Ты што там зубрыш, Сцёпа? — усміхнуўшыся, запытаў Янка.

— Вучу верш, які буду дэкламаваць на нашым дзіцячым карнавале, — адказаў Сцёпа.

Янка падышоў да Сцёпы, узяў яго кніжку, уважліва прачытаў верш і, паківаўшы галавой, спытаў:

— Гм... І ты думаеш - такі гэты верш дэкламаваць?

— А як жа? Трэба, калі настаўнік казаў!

— А я табе не раіў бы

— А як жа я магу адказацца? Ён жа настаўнік, а я вучань! Мне ж таксама хочацца выступіць на карнавале.

— Ты будзеш выступаць на карнавале, як і ўсе дзеці. Верш гэты вывучы і добра вывучы, каб настаўніку спадабалася, але на карнавале прадэкламуй іншы верш. Вось гэты, я табе зараз дам. Вывучы яго добра — гэты верш людзі лепш зразумеюць, і Янка выняў з кішэні кавалак паперы, зложаны два разы, развярнуў яго і падаў Сцёпе.

Хоць верш на паперы не быў друкаваны, але Сцёпа хутка яго прачытаў і здаволена ўсміхнуўся:

— Добры верш!

— Падабаецца?

— Моцна! Вось сапраўды па-нашаму напісана.

— Ну дык вось: вучы сабе і той, але гэты свой, актуальны верш прачытаеш на дзіцячым карнавале нашым вясковым людзям. Напэўна будуць задаволены ўсе. Толькі нікому нічога не кажы. Разумееш?

— Ну! Зразумела!

Было ўжо позна. Янку паслалі ў кухні на дзвюх лаўках. Усе палягалі спаць. Лёг і Сцёпа, але доўга яшчэ ў яго галаве блыталіся словы вершаў.

Свята, як свята. Моладзь прыбралася, хто як мог. Прыйшлі і старэйшыя. Кожны хацеў паглядзець на выступленні родных дзяцей, братоў і сястрычак

Моцна папрацавалі кіраўнік і настаўнікі школы над падрыхтоўкай гадавога карнавалу. Паліцыі тут не было. Ды ёй тут не было чаго рабіць. Настаўнікі школы былі ж прадстаўнікамі санацыйнага ўрада. У зале стаяў шум, горш, чым у вуллях. Людзі з нецярплівасцю паглядалі на сцэну. Паміж занавесаў прасунуўся кіраўнік школы і абвясціў, што выступленне пачынаецца. Першым нумарам была дзіцячая пастаноўка на польскай мове. Затым дзяўчынка прадэкламавала верш.

Нягледзячы на вялікія недахопы малых артыстаў, публіка шумна рэагавала — сваё задаволенне выказвала не толькі апладысментамі, але і крыкам, і стукам нагамі.

І вось сярод гэтага шуму абвясцілі, што прадэкламуе верш Сцёпа Грэсь. Ён выйшаў, агледзеўся кругом, нікога каля яго не было — адзін як штык сярод сцэны, толькі з бакоў дзеці рыхтуюцца да выступлення, а з імі настаўнікі. Перад ім моцна гараць дзве лямпы, а спераду ў цемнаце гудзіць маса людзей, толькі вочы блішчаць, і ўсе на яго глядзяць. Крыху захваляваўся, але паціху кінуў - такі ў гэты ўсё не супакойваючыся натоўп:

Загадалі: — Купі мыла,
Солі, нафты літраў тры...

Гул у зале крыху прыціх. Сцёпа ўсё больш авалодваў сабой, голас яго рабіўся штораз гучнейшым:

Прамінаў я Сроля крамку,
Бачу — з левай стараны
Сядзяць сабе тут на ганку,
П'юць чай нейкія паны.
А мне слінку так паперла
(Каб ім сперла жываты),
Морды круглы, быццам жорны,
Жруць каўбасы, як каты...

Янка Мінчук — актыўны камсамолец з вёскі Залукі, застрэлены санацыйнай паліцыяй 16 мая 1936 г.

Далей Сцёпа не мог вымавіць ні слова. Кіраўнік школы, Франк Майшахоўскі левай рукой схапіў Сцёпу пад бараду, правай рукой сціснуў за галаву і, ўзняўшы ўгару, адвалок са сцэны. Настаўніца зацягнула занавес. Але публіка зашумела, і моцныя воплескі змяшаліся з гулам пратэсту.

Праз нейкі час кіраўнік выйшаў на сцэну, пакланіўся публіцы, папрасіў прабачэння за невялікую недарэчнасць і працягваў выступленні.

На другі дзень Сцёпу пыталі настаўнікі, дабіваючыся, каб ён сказаў, хто яго навучыў, але Сцёпа цвёрда і рашуча сказаў, што ён гэты верш даўно ўжо ведаў, а той, які вучыў, на сцэне ў хваляванні вылецеў з галавы, і, каб не падвесці настаўнікаў і сябе, ён дэкламаваў тое, што яму прыйшло ў галаву.

На гэтым следства скончылася. Але доўгія гады не сканчаліся апавяданні вясковых людзей аб тым, як на дзіцячым карнавале малы хлапчук Сцёпа выказаў думкі бацькоў аб сваёй крыўдзе.

АКЦЫЯ «ГРАМАДА»

(Працяг са стар. 1)

На Беласточчыне існуе шмат гарцэрскіх атрадаў і ў беларускім асяроддзі.

— У сваёй працы, — гаворыць камендант, — мы ўлічваем і гэты факт. Таму дзейнасць сваю стараемся дастасаваць да спецыфікі беларускага асяроддзя.

Камендант разгарнуў перада мной праграму дзейнасці гарцэрскай арганізацыі на 1960 год.

— У нашай дзейнасці Беласточчына падзелена на паасобныя раёны, — пасніў ён. — Вас, несумненна, найбольш будзе цікавіць раён ад пушчы па Буг. Гэта паветы Гайнаўка, Бельск і Сямяцічы. «Насельніцтва гэтага раёна, — чытаю ў гарцэрскай характарыстыцы, — гэта ў асноўным беларусы. Прыгожая Белавежская пушча з запаведнікам зубраў. Багатыя традыцыі вызваленчай барацьбы яшчэ з 1863 года. Барацьба КПЗБ з санацыйным прыгнётам. Тэрыторыя праслаўленая партызанскай дзейнасцю ў час гітлераўскай акупацыі і барацьбой пасля вызвалення з рэакцыйнымі бандамі».

Праца ў раёне «Ад пушчы па Буг» падзелена на паасобныя канкрэтныя акцыі ў дзейнасці гарцэрскіх атрадаў.

Вось, напрыклад, акцыя «Грамада». «Зацікавіць беларускіх дзяцей, — чытаю ў праграме, — гісторыяй дзейнасці КПЗБ і «Грамады». Збіраць гістарычныя матэрыялы, успаміны былых дзеячоў. Наладжваць сустрэчы з былымі дзеячамі. Арганізоўваць вогнішчы і вечарыны на гістарычныя тэмы.

Акцыя «Шляхам дэсанта «Дальный» прадбачвае падрабязнае пазнаямленне з дзейнасцю партызанскага руху. Апеку над магіламі загінуўшых партызан і месцамі расстрэлаў. Апрацоўку гарцэрскага паходу «Шляхам дэсанта «Дальный». Не менш цікавая і культурна - асветная акцыя «Частушкі». У гэтай акцыі гарцэры намераны бліжэй пазнаёміцца з багатай культурай беларускага народа. Збіраць і запісваць беларускія народныя песні, танцы. Развіваць сярод моладзі калектывы мастацкай самадзейнасці.

—Зразумела, што ў гэтай дзейнасці, — сказаў у заключэнні нашай гутаркі камендант, — нам будзе неабходна дапамога вашага Беларускага таварыства і Рэдакцыі «Нівы». Мы пастанавілі навязаць з Таварыствам цесную сувязь. Калі развернем гэтую працу, дык думаю, юныя гарцэры дадуць шмат цікавага матэрыялу, як для Таварыства, так і для «Нівы». Дарэчы, у студзені ў Гайнаўцы мы арганізуем так званыя «зімавіска». На ім важатыя атрадаў раёна «Ад пушчы па Буг» апрацуюць канкрэтны і падрабязны план дзеяння на 1960 год. Дапамога і парады Таварыства ў апрацоўцы плана нам вельмі прыдаліся б.

Добрую справу распачалі гарцэры. Гэта цікавыя формы дзейнасці. Варта пажадаць гарцэрам поспехаў у гэтай высакароднай працы.

ВАСІЛЬ БАРШЧЭЎСКІ

НЕ ШКАДАВАЛІ СВАІХ РУК

Тэрыторыя ГРН Ялоўка шмат чым адрозніваецца ад іншых на Беласточчыне. Не праходзіць тут ніякае шасэ, да чыгункі таксама далёка. Звычайны гасцінец вядзе аж да Міхалова, па якім ездзіць аўтобус ПКС у Беласток. Сама Ялоўка і навакольныя вёскі шмат пацярпелі ў час вайны. Але людзі тут працавітыя, сумленныя. Поўнасцю ўжо паспелі адбудавацца.

Грамадскі чын парушыў сэрцы сялян.

У гонар 15-годдзя народнай улады жыхары вёскі Навасады правялі рамонт дарогі ад Навасад да Цясоўкі. Працавала 42 фурманкі і 19 чалавек без фурманак. На дарогу даўжынёй 500 метраў навезена жвіру і прачышчана 220 м. равоў. Жыхары вёскі Кандраткі наладзілі 150 м дарогі ад Кандраткаў да Ганчароў. Працавала 19 фурманак і 12 пешых сялян. На 70 квадратных метраў дарогі навезена пяску, а 60 квадратных метраў нажвіравана. Вартасць выкананай працы складае 3 750 зл.

На 1000-годдзе нашай дзяржавы грамадскім чынам былі выкананы наступныя працы. Наладжана дарога ад Ялоўкі да Шымак, па якой ездзіць аўтобус ПКС. Яна нажвіравана, а дзе трэба — выкапаны равы. Гэтая праца ацэньваецца на 16 850 зл. Ад Кандратак да Ганчароў наладжана яшчэ 280 метраў дарогі на суму 6 645 зл. Ад Навасад да Цясоўкі наладжана 1 500 метраў дарогі, кошт выкананай працы склаў суму 9 370 зл. Наладжан адрэзак дарогі ад Залешан да Ялоўкі і ад Залешан да лесу. Вартасць гэтай працы — 12 150 зл.

Як бачым, вартасць працы, выкананай грамадскім чынам на тэрыторыі ГРН Ялоўка толькі на 1000-годдзе нашай дзяржавы, складае лік 45 015 зл. А гэта ж не мала, і адначасова вялікая дапамога для бюджэта ГРН у Ялоўцы Таму ГРН магла пабудаваць яшчэ 2 жалезабетонныя масты. Адзін на дарозе ад Ялоўкі да Навасад, другі — амаль у самай Ялоўцы. Частку коштаў ГРН пакрыла з грамадскага фонда, а частку працы выканалі грамадскім чынам.

Закінутая далёка ад гарадоў, Ялоўка восенню гэтага года атрымала пасадачную пляцоўку для самалётаў хуткай дапамогі. Размешчана яна з усходняга боку Ялоўкі і займае плошчу 1,27 гектара. І пры ўпарадкаванні тэрыторыі для пасадачнай пляцоўкі таксама не было недахопу ў добраахвотніках. Многія працавалі грамадскім чынам.

Як прыемна цяпер людзям, якія не шкадавалі сваіх рук пры кожнай рабоце. Вынікамі працы здаволены ўсе, каму прыходзіцца ісці па наладжанай дарозе, пераходзіць цераз мост, ці калі зойдзе патрэба скарыстаць пасадачную пляцоўку.

М. К.

Аўтарытэт здабыты працай

Жыхароў вёскі Завыкі ў Лапскім павеце у мясцовай ГРН прадстаўляе радны грам. Уладзіслаў Мазурчук.

Грам. Мазурчук з'яўляецца радным ад пачатку існавання Радаў нарадовых. Ён карыстаецца вялікай папулярнасцю і аўтарытэтам сярод жыхароў. Паважаюць і любяць яго людзі не толькі ў Завыках, але і ў суседніх вёсках. Ніхто аб ім дрэнна не гаворыць. Гэтую ўсеагульную пашану ў людзей У. Мазурчук здабыў сваёй скромнасцю, павагай, разважнасцю.

Як гавораць працаўнікі ГРН у Завыках, ён не забывае ніколі аб сваіх абавязках, прымае актыўны ўдзел у пасяджаннях Прэзідыума, да кожнай сялянскай справы падыходзіць з развагай. Сваю невялікую гаспадарку У. Мазурчук вядзе дбайна. Каня не мае, бо, як гаворыць — «на малой частцы няма чым яго карміць», але затое гадуе дзве добрыя каровы, якія прыносяць яму даход на хатнія выдаткі. Ён заўсёды знаходзіць час, каб пачытаць кніжку ці газету.

У вёсцы яго называюць вучоным чалавекам, начытаным. І людзі не памыляюцца.

(МК)

Аляксей Карпюк

У МАЛАДЫЯ ГАДЫ

Каб крыху супакоіць жанчыну, я прамычэў:

— Калісьці я тут...

— Ах, дык вы тут калісьці жылі? Так бы і сказалі адразу! — падхапіла ўзрадаваная жанчына і ўздыхнула з палёгкай, што я не жулік. — Калі ласка, праходзьце сюды... Толькі ў мяне тут не прыбрана...

— Нічога, я так...

Я ўвайшоў у былы генеральскі кабінет — пакой, у якім я страляў у Станеўскага і Крысю. Усюды віселі пялёнкі. Малое дзіця з соскай спала ў возіку. Асвоіўшыся, я пачаў разглядацца. На паркеце ў некалькіх месцах нават віднеліся чорныя ямкі, выбітыя кулямі. Маладзіца, убачыўшы, што ўважліва ўзіраюся на гэтыя ямкі, асуджальна заявіла:

— Гэта да нас у вайну жылі тут нейкія варвары. Дровы, мусіць, калолі ў пакоі. Ленаваліся на двор вынесці...

— Вось як!.. — механічна вырвалася ў мяне.

Ну і што мне было рабіць далей у гэтым доме? І я, папрасіўшы прабачэння, павярнуўся і пайшоў.

Ідучы па горадзе, падумаў сабе: божа, да чаго ж усё не вечнае! І сам сабе здаўся смешным: прыехаў сюды шукаць учарашні дзень!

Сам не памятаю, як апынуўся над Віліяй. У гэ-

— 113 —

тым месцы якраз ляжаў вялікі камень. Аднойчы мы з Крысяй тут паспрачаліся: я хацеў на ім пасядзець, а яна адмаўлялася. Цяпер яго абляпілі дзяўчаты і хлопцы.

Ад бестурботнага шчэбету моладзі я апрытомнеў і накіраваўся ў горад. Пачаў сябе лаяць у душы, чаго сюды прыехаў. Нават зрабілася няёмка, што ў будні дзень я, дарослы, бацька ўжо дзяцей, блытаюся тут па горадзе, як валацуга. Ды паязды на Гродна ішлі толькі вечарам. Каб хоць нечым сябе заняць, каб апраўдацца перад сваім сумленнем, што я ўсё ж такі сюды прыехаў па справе, накіраваўся да цёткі Антосі.

Даходзячы да яе дома, на гары ўбачыў бабульку. Яна пасвіла коз. Бабулька сядзела на сонечным баку гары і сухімі пальцамі перабірала чорныя гарошыны ружанца. Я пазнаў у гэтай дачасна пастарэлай жанчыне цётку Антосю.

— Ідзіце дадому. Зараз туды прыду і я! — калі мы прывіталіся, сказала жанчына, трымаючыся ад мяне як мага далей, каб я не бачыў на ёй трантаў.

Прыйшлося завярнуць у магазін за падарункамі.

Я прыбыў у хату, дзе старая ўжо мітусілася сюды - туды. Ніяк нельга было змірыцца, што гэтая сухая бабулька ў парваным і гнілым, нібы іржавая кальчуга, світры — разважлівая і здаровая некалі цётка Антося. І маё сэрца сціснула ад жалю.

— Вось так і кідаюся, — адказала на маё пытанне старая.

— Нікому, дзякуй богу, не вінавата і міластыні ні ў каго не прашу... — беручы з маіх рук пакункі, Антося раптам іх выпусціла, бо ўспомніла: —

— 114 —

Матка боска! Я ж вам галоўнага, пісьма ад Крыстыны, не даю! Фатаграфіі яна прасіла вам перадаць гэтыя!..

Мяне адразу прыемна і балюча прашыла хваля прадчування новага. Цяпер я ведаў напэўна, што навіна гэта будзе добрая.

І вось што, нарэшце, расказала старая.

Крыся яшчэ год служыла ў камендатуры. Увесь гэты час ратавала людзей, якія пападалі ў лапы фашыстам. Немцы западозрылі. Калі яна выгараджвала лётчыка, відаць, усё ж такі нашага Кучэрына, чаго я потым такі не мог удакладніць, за Крысяй пачалі сачыць. Нарэшце, арыштавалі. Пасадзілі і мачыху. Адразу расстралялі фашысты чалавека, каторы быў найменш вінаваты... самую генеральшу! А Крысю доўга пратрымалі на Лукішках, думаючы што-небудзь выпытаць. Гэтым часам польская адміністрацыя пачала за яе, дачку вядомага віленскага генерала, клапаціцца. Немцы пайшлі ім на ўступкі: Крысю судзілі па закону. Перад яе смерцю адзін паляк, служыцель турмы, вынес на волю пісьмо. Яно было адрасавана мне.

«Я веру, што ты маё пісьмо атрымаеш, — прачытаў я на пажоўклым ад часу лісточку паперы, напісанае простым алоўкам. — Янэчак, я не толькі не злую на цябе, але табой ганаруся. Тысячы раз думаю, што так павінна было стацца. За гэта я цябе люблю. Ты мяне ўстрасянуў — і я прачнулася. Я зразумела тады, калі немцы расстрэльваюць чалавека, мала яму спачуваць і крадком перад смерцю падаць кубак вады. Успомніла, што мяне чамусьці вучылі, чытала кніжкі самых найгеніяльнейшых людзей, ад мяне нечага асабліва чакаў тата...

— 115 —

ЗАРАБІЛІ

Інспектар П.З.У. з Саколкі Сольнік неахвотна адарваў вочы ад газеты, з якой ён пільна вывучаў апошнія спартыўныя паведамленні.

— Вам чаго?, — з ноткай пакрыўджанасці нахальствам інтарасанта спытаў ён маладога чалавека, які стаяў каля яго пісьмовага стала.

— Я з Шацілаўцаў, называюся Яўген Міцук, і прыходжу ў справе воза, які вы апісалі ў нас за запазычанасць страхавых узносаў, — выдажыў паспешна справу інтарасант.

— Трэба заплаціць, — коратка адрэзаў інспектар.

— Не маем грошай, мы прасілі б, каб разлажыць на раты, або прынамсі крыху пачакаць.

— Нельга, трэба было ўпору плаціць, а не чакаць, каб столькі нарасло.

Хлопец таптаўся на месцы, комкаючы ў руках шапку. Інспектару нельга было не прызнаць справядлівасці. А ўсё ж нямёмка было вяртацца дамоў з нічым і тлумачыцца перад старым бацькам.

— Дык нічога не ўдасца зрабіць? — па хвіліне маўчання адазваўся ён.

Інспектар уважліва прыглядзеўся да хлопца. У яго нясмела ўзнікае рашэнне.

— Чаму ж, сітуацыяў без выхаду не бывае, — больш ветліва адказаў ён.

— Ну дык, памажыце, аддзякуем, — ажывіўся хлапец.

— Можна атрымаць страхоўку, скажам, за пуню.

— Што? падпаліць пуню?

— Дурань, — без цырымоніі адказаў інспектар, — навошта яе паліць, хай сабе сто год стаіць. Справа ў іншым. Вось паслухай, — і ён прыцішаным голасам пачаў выкладаць на вуха свой план.

*

Правяраючы дакументы на выплачаныя страхоўкі, кантралёр затрымаўся над пратаколам, паводле якога выплачана страхоўка Міцуку.

Праўда, ён нічым не розніўся ад іншых пратаколаў, састаўлены правільна і падпісаны двума сведкамі. Кантралёра здзівіла нешта іншае: ён нейк не мог успомніць, каб летам быў пажар у Шацілаўцах. А Шацілаўцы ён добра ведаў і часта даводзілася там быць.

— Не, трэба спраўдзіць, — падумаў ён. Калі ён прыехаў на месца, дык убачыў, што пуня стаіць, як і стаяла. Старэнькая, але стаіць.

— Гэта ў вас згарэла летам пуня? — спытаў ён старога Міцука.

— Нічога ў мяне, дзякуй Богу, не згарэла, — адказаў той здзіўлены.

— Як жа так, вы ж атрымалі страхоўку.

— Чаго вы да мяне прысталі і зубы загаварваеце, — узлаваўся стары.

— Добра, зараз спраўдзім, — і ён пайшоў да суседа Малышкі.

— Вы падпісалі пратакол ліквідацыі шкоды, выкліканай пажарам у Міцука — спытаў інспектар, паказваючы Малышку пратакол.

—Прозвішча маё, але подпіс не мой, — адказаў той, прыглядзеўшыся да подпісу.

— Ды й аб пажары ў Міцкоў я ніколі не чуў, хоць жыву па-суседску.

Падобная да гэтай, адбылася размова і ў Астаповіча.

Следства выявіла, што інспектар Сольнік, у паразуменні з Яўгенам Міцуком, склаў пратакол, з якога вынікала, што ў Міцкоў згарэла пуня і што страты ацэньваюцца на 4 743 зл. Інспектар сам падпісаў гэты пратакол прозвішчамі суседзяў Міцука, Малышкі і Астаповіча. Ён выпісаў таксама даверанасць для Яўгена, каб той, замест бацькі, мог атрымаць грошы. Грашыма яны падзяліліся, пры чым бацька Яўгена нічога аб гэтым не ведаў.

Год і тры месяцы турмы з пазбаўленнем на два гады правоў і аплатамі судовых належнасцей — такі быў прыгавор суда адносна Сольніка.

Яўген таксама атрымаў за сваё. Ён прыгавораны на восем месяцаў турмы.

САВА

Народная творчасць

ЧЭРАЗ РЭЧАНЬКУ

Чэрэз рэчэньку брыгэ,
Кашулю замачыла,
Сідзела на калодзе
Сушыла на пагодзе.

Сідзела на калодцы,
Моргала на малодцы.
З гаю малодцы, з гаю,
Чорны очэнькі маю.

Чорт цябе бяры з імі.
Давно ты зводзіш імі!
Каб імі не звадзіла —
Даўно б за людзьмі была,

Каб імі не звадзіла —
Даўно б за людзьмі была,
А то ты імі зводзіш —
Той дзеванькаю ходзіш.

Запісалі: **Л. Красоўская** і **З. Буслові́ч** ад **Ніны Семянюк** год 39 в. Белкі, Гайнаўскі пав.

ЧОРНА КУРАЧКА ЧОРНА

Чорна курачка, чорна
Зліцела на жорна,
Стала сакатаці,
Не дала ночкі спаці.

Мала ночанька, мала,
І то я ні даспала.
Прыспары, Божэ, ночы
На мае сіні очы.
Прыспары дзве гадзінкі
Для маладой дзяўчынкі.

«РЫБКА»

Марысь мая, Марысь,
Каму рыбку варыш?
Для цябе, Іванку,
Бо ты мой таварыш.

У каго рыжа барада,
Таму рыбкі шкада.
У каго чорны вус,
Таму рыбкі цэлы кус.

Запісаў Янка Серада ў Новай Волі Беластоцкага павета

ПРЫПЕЎКІ

Веець, веець вецер,
Каліну калыша,
А мой мілы чорнабрывы
Да мяне не піша.

Пішы, мілы, мой міленькі,
І не забывайся!
На паненак, на прыгожых
Ты не заглядайся.

Паненкі прыгожы
Самі сабе ў мыслі,
А мы з табой, мой міленькі,
Як у садзе вішні.

МІКОЛА ПАНФІЛЮК
Дубічы - Царкоўныя Гайнаўскі павет

Кашалка. Сяргей Крышэнь. Адрынкі, Гайнаўскі пав.

Жыць засталіся лічаныя гадзіны. Я слабая. Паміраць страшна. Пан Адам, каторы вынес гэтае пісьмо, сёння паведаміў: фронт ля Мінска! Так захацелася пажыць! Часамі мяне апаноўвае псіхалогія страўса. Угаварваю сябе, што не можа таго быць, каб зусім я счэзла з гэтага свету, каб нічога не чула і не бачыла... Я не магу сабе ўявіць смерці, і мне лёгка на гэта сябе ўгаварыць. Ведаю, ты, Янэчак, або мой тата сустрэлі б сваю смерць горда і спакойна, як сапраўдныя мужчыны. За гэту сілу я цябе і любіла... Адно пэўнае: каб цяпер мне хто вярнуў жыццё, я рабіла б зноў тое самае!

Якой я была калісьці наіўнай! Дзеля бацькоў вырашыла стаць Марыляй Верашчакай, і мне здавалася: у гэтым маё найбольшае геройства. Тады я была дзіцём. Мне далі напрамак: зубрэнне, флірт і падрыхтоўка стаць жонкай... І ўсё ж такі ў школе я крыху расла. Але, скончыўшы яе, стала б жонкай самалюбівага маньяка, і прыдурка Любецкага, і мая верхавіна страціла б свой парастак. А дрэва без парастка прымае пачварныя формы. Самай большай навінай за дзень для мяне было б, што муж зламаў ногаць, або што сёння ў магазін прывезлі добрае мяса...

...У цёткі Антосі вазьмі мае фатаграфіі. Ёсць адна, дзе я стаю над Віліяй. Калісьці з табой там праходзілі і ты прасіў пасядзець на камені, а я закапрызнічала. Перад арыштам, быццам ведаючы, я зрабіла сабе там здымак. Пазнаеш яго? Зняла і наша месца, дзе была студня. Туды ўпала бомба.

Я табе, Янэк, удзячная. Калі пазнала цябе, стала мне мала мяшчанскай ветлівасці і набожнасці, нават сталі вузкімі нацыянальныя рамкі, у якія нас заганялі змалку. Захацелася большага свету,

шырэйшага. Я яго толькі пачала пазнаваць і...

У мяне сумленне чыстае. Ад крывавай банды арыйскіх норманаў я ўратавала не адзін дзесятак герояў. Кідалася іх ратаваць не таму, што бачыла ў іх цябе. Рабіла гэта проста таму, што знаходзіла ўнутраную неабходнасць, гэта стала маім абавязкам.

Даруй, што ўсё напісала бессістэмна. Няма часу перапісваць... Але, хоць не магу дыхаць на поўныя грудзі ад страху, думкі ў мяне светлыя і вострыя, як ніколі. Кажуць у людзей перад смерцю заўсёды так...

Бывай. Апошні раз цалую. Твая Крыся».

4.

Схаваўшы пісьмо і фатаграфіі, я вярнуўся да генералавага дома. Крыся для мяне аджыла зноў.

Прыйшоў на сваю былую кватэру. Я тут быў раніцай, і гаспадыня мяне ўжо ведала.

— Я спяшаюся на работу, прабачце! — сказала жанчына.

— Калі можна, толькі пасяджу на ганку, а то да вечара няма дзе дзецца...

— Ідзіце сюды ў цянёк пад ясень. І дзеці тут на панадворку пабудуць пры вас. Міша! — пазвала яна чатырохгадовага хлопчыка, — я табе пакладу ў кішэню ключ, а каб не згубіў, прышпілю аграфкай. Прыйдзе тата, аддасі!

Я ўладкаваўся на ганку, зірнуў на генеральскі панадворак, пачаў успамінаць. Успамінаў да той пары, пакуль мая душа стала як той лісток паперы, з якога гумкай сцерлі, што было напісана і засталіся толькі сляды літар. Я ўжо нічога не мог прыпомніць, адвёў вочы ў бок.

Каля ганку стаяў Міша і звычаем, як гэта робяць усе дзеці, паціраў плячом вуха. За плотам на

бервяне сядзеў другі такі малы, трымаў на каленях талерку і мераў канцом лыжкі, колькі засталося супу.

Па тратуары ішла пара. Адно пачуццё спляло іхнія рукі, зарадзіла шчаслівыя іскры ў вачах, кіравала іхнімі крокамі. За імі ішла сур'ёзная дзяўчына .Яна моцна біла туфлямі па цэменце, і яе пухкія шчочкі смешна ўздрыгвалі ў такт. Яшчэ далей, каля наваленай цэглы і свежа апілаванага дрэва, малады рабочы вёз тачку.

У рагатым капелюшы, быццам у распілаванай марской міне, дама несла поўную сетку пакупак. —З сеткі віднеліся яйкі, ружовая лапка гусака, пачка масла і яшчэ нешта. Дамачка сустрэлася з маімі вачыма. Шукаючы спачування, усміхнулася, прамовіла:

— Ух, упарылася!

І паставіла сетку ля тратуара, замахала рукамі. Далей ішла мілавідная дзяўчына і несла белы батон. Азіраючыся сюды - туды, раз — і ўтапіла зубы ў батон. Я адчуў у роце хруст скарынкі і смак свежай духмянай булкі. Усміхнуўшыся, я зноў глянуў на дом генерала. На дах з пачарнелай пацынкаванай бляхі ўлезлі хлапец з дзяўчынай прымацоўваць антэну. Спачатку ўсё ў іх ішлі так, як трэба. Але вось узяліся ўдваіх за адзін канец антэны, іх рукі спляліся і... раман на даху!

А вакол стаяла цудоўная пагода. Майскае сонца золатам заліло вуліцу, дамы, дахі. Было цёпла, але не горача. Шчабяталі шпакі, крычалі галкі. Мне было і сумна і радасна. Сумна, бо загінула Крыся, маладая, .прыгожая, любімая. А радасна, бо яна мне чамусьці адчувалася вось тут побач у гэтым кіпучым цудоўным і вечным жыцці!

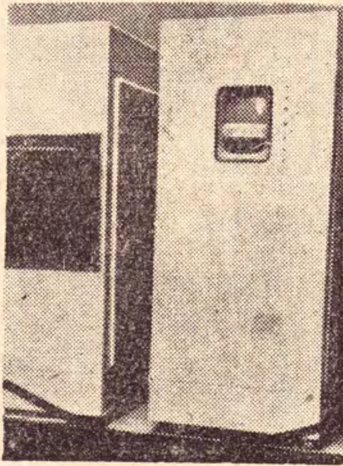
КАНЕЦ

Навіны савецкай тэхнікі

МАШЫНА — ДОКТАР

Многа ёсць хвароб, якія праследуюць людзей. Вядомае, напрыклад, выказванне: — Колькі ёсць грыпаў? Толькі, колькі хворых на яго. Гэта праўда. Адны праходзяць грып без тэмпературы, іншыя наадварот, маюць высокую тэмпературу. Адным баліць пры гэтым галава, у другіх — насмарк.

Якую ж памяць павінен мець лекар, каб ведаць тыповыя і індывідуальныя прызнакі дзесяткаў хвароб. А лекар павінен распазнаць хваробу хутка. Хворы не можа доўга чакаць.

Электронная матэматычная машына — «аўтаматычны дыягност».

Становішча лекараў ў блізкай будучыні зменіцца карэнным чынам. Савецкія інжынеры збудавалі спецыяльную матэматычную машыну - аўтамат - дыягност. Памяць машыны можна зрабіць практычна бясконцай. Працэс прыпамінання і адпаведнага спалучэння атрымачых інфармацый аб стане хворага машына праводзіць надта хутка. Дыягноз атрымліваецца на працягу некалькіх секунд.

Аўтамат - дыягност (бачыце на здымку) перахоўвае «ў памяці» 96 хвароб. Гэта яшчэ не надта многа. Не забудзем аднак, што гэта першая такога роду машына.

Яна дэманстравалася на Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі СССР.

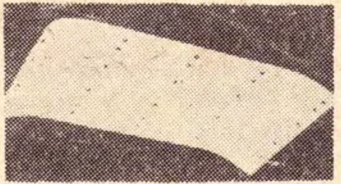
Вось як падаваў перад машынай прызнакі сваёй хваробы адзін з наведвальнікаў выстаўкі.

— Сухі кашаль, павышаная тэмпература, галаўная боль. — Апаратар націскае адпаведнія клавішы на пульпіце дошкі (на здымку).

Машына атрымала заданне. Яшчэ націск чатырох гузікаў над сігнальнымі лямпачкамі і машына працуе. Лямпачкі штораз загараліся і гаслі — аўтамат збіраў інфармацыі аб стане хворага.

Раптам на дошцы, якая знаходзіцца ў другой шафе машыны, з'явіўся светлавы напіс... «Пачатак бранхіту».

Аўтаматы - дыягносты знаходзяцца ў некалькіх маскоўскіх клініках. На іх праводзяцца доследы.

Аўтамат, калі збярэ заданыя прызнакі хваробы, параўноўвае іх з прызнакамі 96 хвароб, запісаных на такіх картках. На секунду машына дае 1000 розных магчымых варыянтаў хваробы, каб потым выбраць з іх найбольш блізкі да зададзеных прызнакаў.

Вынікі проб паслужаць матэрыяламі для сканструявання больш дасканалай машыны - дыягноста.

Паводле часопіса «Край Рад»

Улетку 1940 года ў вёсцы Мяшчэры, Паўлаўскага раёна, Горкаўскай вобласці, адбылося зусім незвычайнае здарэнне. Аднойчы пачалася моцная навальніца. І з першымі кроплямі дажджу на зямлю пасыпаліся... сярэбраныя манеты часоў Івана IV.

Калі дождж прайшоў, калгаснікі сабралі каля тысячы старадаўніх манет, якія зваліліся з неба.

У 1608 годзе жыхары невялікага гарадка на поўдні Францыі былі смяртэльна напалоханы такім жа незвычайным дажджом. Сляды гэтага дажджу, якія нагадвалі свежую кроў, былі відаць на адзенні людзей, на сценах дамоў, на дрэвах. Многія з жыхароў былі ўпэўнены, што гэта кроплі сапраўднай крыві. Забабонныя людзі рыхтаваліся да смерці. Аднак дождж прайшоў, чырвоныя кроплі паступова выпарыліся, і людзі апрытомнелі ад спалоху. З імі нічога не здарылася.

Аб адным з такіх жа дажджоў, які прайшоў у 1813 годзе ў Італіі, відавочца расказвае так:

«Жыхары ўбачылі густую хмару, якая набліжалася з боку мора. К поўдню хмара закрыла навакольныя горы і пачала засланяць сонца; колер яе, спачатку бледна - ружовы, стаў вогненна - чырвоным. Хутка горад быў ахутаны такім густым змрокам, што ў дамах прышлося запаліць лямпы... Змрок працягваў ўзмацняцца, і ўсё неба, здавалася, складаецца з распаленага жалеза. Загрымеў гром і пачалі падаць буйныя кроплі чырванаватай вадкасці, якую адны прымалі за кроў, а другія — за расплаўлены метал. К ночы паветра ачысцілася, гром і маланкі спыніліся, і народ супакоіўся». Кроплі дажджу пакінулі толькі ўсюды сляды жоўта - карычневага колеру. У іх быў відаць у лупу дробны чырванаваты пыл.

Якія ж прычыны гэтых незвычайных, загадкавых дажджоў? Разгадка такіх «цудоўных» з'яў вельмі простая. Віноўнікам «крывавых» і іншых рэдкіх дажджоў з'яўляецца вецер.

Бывае, што ўраганны вецер падымае ў далёкіх пустынях у паветра і нясе з сабой вялікую колькасць чырванаватага охравага (охра - фарба) пылу. Гэты пыл, змяшаўшыся з кроплямі дажджу, і надае ім выгляд крыві. Такое іменна паходжанне «крывавага» дажджу, які прайшоў у Італіі ў 1813 годзе.

Яшчэ больш цікавай была прычына незвычайнага дажджу 1608 года. Вядома, і тады чырвоныя кроплі дажджу нічога агульнага не мелі з крывёй. Гэта быў вадкі чырванаваты памёт асобых матылёў, масы якіх вецер прынёс у горад. Усюды, куды толькі маглі пранікнуць гэтыя матылі, яны пакідалі свае сляды, настолькі падобныя на кроплі крыві, што яны здзівілі і спалохалі жыхароў горада.

Ну, а што за прычына зусім загадкавага «дажджу» з сярэбраных манет? І гэты дождж знаходзіць сваё натуральнае тлумачэнне.

Улетку, у гарачыя дні на перагрэтай зямлі вельмі часта ўзнікаюць невялікія віхры. Назіраючы за такім віхрам, няцяжка заўважыць, што круцячыйся слуп паветра ўцягвае ў сябе з зямлі розныя прадметы. Звычайна такія віхры не маюць вялікай сілы і ўзнімаюць у паветра пыл, лёгкія трэскі, паперу. Затое непараўнальна больш магутныя смерчы, што ўтвараюцца пры навальніцах. Шалёна круцячыйся слуп паветра здольны ўцягнуць у сябе і падняць высока ў паветра вельмі цяжкія прадметы. Дакладна вядомы, напрыклад, выпадак, калі смерч, праходзячы цераз чыгунку, падняў у паветра таварны вагон.

Калі на шляху смерча трапляецца які-небудзь вадаём — рака, сажалка, возера, вада накіроўваецца ўверх, утвараючы вадзяны слуп. Нярэдкія выпадкі, калі смерч вычэрпвае ваду да дна. Так было з маскоўскім смерчам 1904 года. Пераходзячы цераз Маскву - раку, ён «высмактаў» ваду так, што было відаць рачное дно.

Вось дзе хаваецца разгадка дзіўнага «дажджу» з старадаўніх сярэбраных манет у Горкаўскай зобласці. Справа была пры гэтым, як відаць, так. Прайшоўшыя ліўні моцна размылі грунт, і на паверхні аказалася закапаная ў ранейшы час у зямлю пасудзіна з сярэбранымі грашыма. Смерч, што ўзнік пры навальніцы, праходзячы над гэтым месцам, падняў манеты высока ў паветра. А крыху пазней, калі віхор страціў сваю сілу і распаўся, з неба разам з кроплямі дажджу пасыпаліся грошы.

У іншых выпадках смерч убірае ў сябе з возера, ракі або мора разам з вадой ракаў, рыб, жаб, медуз, падымае іх высока ў паветра і затым выкідае дзе - небудзь у іншым месцы на зямлю. Такія выпадкі вядомы ў многіх краінах.

У пачатку XIX стагоддзя ў Даніі на працягу 20 хвілін з неба сыпаліся марскія ракі. Улетку 1933 года на Далёкім Усходзе, у раёне сяла Кавалерава, размешчанага ў 50 кіламетрах ад узбярэжжа Ціхага акіяна, прайшоў вельмі моцны лівень. Калі вада схлынула, на палях засталася зялікая колькасць марскіх медуз.

Аднойчы на станцыі Цаліна, Растоўскай вобласці, з дажджавога воблака выпалі на вуліцы пасёлка рыбы, якіх разводзілі недалёка ў сажалцы.

Жыхары. Шатландыі, Нарвегіі, Даніі шмат разоў атрымлівалі дармавую ежу ў выглядзе «дажджу» з селядцоў. У 1949 годзе такі «рыбны дождж» прайшоў на ўзбярэжжы Новай Зеландыі. У час ліўня разам з кроплямі дажджу на зямлю падалі тысячы марскіх рыбак. Было гэта ў 20 кіламетрах ад марского берага. «Рыбныя дажджы» — даволі частая з'ява на ўзбярэжжы Караібскага мора.

Улетку 1890 года над вёскай Пухавае, Тульскай губерні, пранёсся моцны пылавы віхор. За вёскай на лузе было разаслана палатно для адбелкі. Вецер закружыў яго, падняў высока ў паветра і панёс усё далей і далей. Жанчыны, якія бачылі гэта, кінуліся за сваім адлятаючым дабром. Хутка яны згубілі палатно з вачэй, але працягвалі бегчы ў той бок, куды пайшоў віхор. Толькі ў другой вёсцы яны адшукалі ўкрадзенае ветрам палатно.

Адлегласць, на якую вецер здольны пераносіць розныя прадметы, іншы раз велізарная. Так, у 1904 годзе ўраган разбурыў у Марока (Паўночная Афрыка) вялікія склады з пшаніцай. Вецер падхапіў збожжа і панёс яго праз усё Сярэдземнае мора да берагоў Іспаніі. І там, на вялікае здзіўленне жыхароў аднаго мястэчка, з неба раптам пасыпалася збожжа.

З кнігі В. Мезенцава «Ці ёсць цуды ў прыродзе»

Kosjanie, Białorusini i Ukraińcy w powstaniu styczniowym — Lassowski Piotr, Młynarski Zygmunt.

Гэтая публікацыя прыносіць многа новага і цікавага матэрыялу аб грамадскіх суадносінах у студзеньскім паўстанні. Аўтары, скарыстоўваючы багаты матэрыял, паказваюць сітуацыю напярэдадні паўстання і ўдзел рускіх, беларусаў і ўкраінцаў у паўстанні, а таксама дапамогу гэтых частак насельніцтва паўстанцам.

Кніга мае 239 старонак. Цана 35 злотых.

(вл)

РАЗВІЦЦЁ СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧАЙ ВЫТВОРЧАЙ КААПЕРАЦЫІ Ў ЕЎРОПЕ.

Албанія — 2 тысячы сельскагаспадарчых кааператываў, якія гуртуюць 63,2 прац. гаспадарак і займаюць 76,2 працэнтаў зямлі.

Балгарыя — кааператывы гуртуюць 90 працэнтаў зямлі і 91 працэнт сельскіх гаспадарак.

Венгрыя — супольная гаспадарка займае 26.5 працэнтаў зямлі.

Нямецкая Дэмакратычная Рэспубліка — у мінулым годзе 39,8 працэнтаў сельскай прадукцыі даў сацыялістычны сектар.

Румынія — супольныя гаспадаркі займаюць 60 працэнтаў зямлі.

Чэхаславакія — супольныя гаспадаркі займаюць 77 працэнтаў зямлі.

МАРОЖАНЫ ХЛЕБ

У Цэнтральным Інстытуце прамысловасці СССР былі праведзены цікавыя доследы з замарожваннем хлебных прадуктаў. Менавіта, толькі што спечаны хлеб і булкі былі заморожаны пры тэмпературы мінус 18°С.

Аказваецца, што хлеб ці булкі ў такім выглядзе могуць захоўвацца доўгія месяцы. Пасля, калі ўзнікне патрэба, замарожаны хлеб пакідаецца на 2 гадзіны ў пакоі. Булкі, пранікі пасля гэтага часу робяцца мяккімі, свежымі і пахучымі, быццам бы іх толькі што вынялі з печы.

Замарожванне хлебных вырабаў знаходзіць прымяненне ў практыцы.

Аб беларускай народнай культуры Сакольшчыны ў Торуні

У канцы лістапада адбылося навуковае пасяджэнне Аддзела Польскага людазнаўчага таварыства ў Торуні.

На гэтым пасяджэнні, між іншым, з дакладам выступіў наш старэйшы этнаграф мгр. Марыян Пяцюкевіч. Пазнаёміў ён прысутных з беларускай народнай культурай Сакольскага павета.

Як вядома, мгр. Марыян Пяцюкевіч у месяцы верасні бягучага года правёў даследванне Сакольскага павета. Прынесла яно надзвычай багаты навуковы матэрыял.

Мгр. Марыян Пяцюкевіч быў адным з ініцыятараў утварэння Беларускай секцыі Польскага людазнаўчага таварыства.

Як мы нядаўна даведаліся ў Аддзеле культуры Ваяводскай рады ў Беластоку, на 1960 год будуць асігнаваны значныя грашовыя сродкі на даследванне беларускай народнай культуры Гайнаўскага і Бельскага паветаў, якое правядзе мгр. Марыян Пяцюкевіч.

(ся)

Дзімітр Коршак працуе бібліятэкарам у Гацьках. Цэлы пакой у яго хаце заняты кніжкамі. Больш 3000 томаў разложаны тут на кніжных полках. Сюды прыходзіць шмат людзей, моладзі. У бібліятэцы і шмат розных часопісаў. Вось і цяпер Ніна Семянюк і Вольга Макарэвіч сядзяць за сталом і гартаюць часопісы, а Пеця Паплаўскі чытае кніжку.

У кутку каля акна красуецца пераходны сцяжок з надпісам «Перадавой вёсцы ў павеце за распаўсюджванне чытальніцтва». Непадалёк сцяжка вісіць на сцяне дыплом, які бібліятэкар Дзімітр Коршак атрымаў ад паветовых улад за плённую працу.

— А хто з вашых чытачоў найбольш чытае? — запытаў я ў бібліятэкара.

— Зіна Белах і Антон Грынявіцкі, — адказаў грам. Коршак. І Дзімітр Коршак хутка дастаў іх карты і пачаў лічыць, колькі прачыталі гэтыя чытачы на працягу гэтага года.

І так Зіна Белах у 1959 годзе прачытала 89 кніжак, а Антон Грынявіцкі 71.

— Гэта сапраўдныя кнігалюбы. На іх бацькі нават крычаць за тое, што не могуць адарваць іх ад кніжак, — прыбавіў бібліятэкар.

Прыемна пачуць, што некаторыя людзі так пасябравалі з кніжкамі, што без іх ім цяжка жыць.

М. Х.

У вёсцы Дубічы - Царкоўныя (Гайнаўскі павет) мае сваю сядзібу Прэзідыум ГРН, школа, пошта, крама і млын. Няма толькі святліцы. Але моладзь нашай вёскі не спіць, прыкладае шмат намаганняў, каб у вёсцы быў такі культурны цэнтр як святліца. І вось летам гэтага года моладзь і дарослыя вырашылі грамадскім чынам зрабіць фундамент пад святліцу разам з рамізай. На працягу двух дзён фундамент быў ужо закончаны. Пасля, на працягу цэлага лета і восені, пажарнікі нашай вёскі шмат клапаціліся аб тым, каб усе патрэбныя на будынак матэрыялы былі перавезены з Кляшчэляў ў вёску і каб усё было на месцы ў час будовы.

Цяпер пажарнікі могуць пахваліцца сваёй вялікай клапатлівасцю. Усе матэрыялы ўжо звезены. Толькі будуй. А сама пабудова святліцы таксама ўжо неўзабаве распачнецца.

М. П.

У Коматаўцах не хапае „Нівы"

Ад нейкага часу нашы падпісчыкі з Коматаўцаў (Беластоцкі павет) не атрымоўваюць рэгулярна «Нівы». Часта бывае, што пісьманосец, які абслугоўвае гэтую вёску, не ўручае падпісчыкам па некалькі нумароў нашага тыднёвіка, а калі сяляне дамагаюцца «Нівы», прапануе іншую газету.

Такая «практыка» не можа мець месца і добра было б, каб кіраўніцтва пошты Крушыняны (Сакольскі павет), якая абслугоўвае Коматаўцы, бліжэй зацікавілася працай свайго працаўніка.

Калі сітуацыя з уручэннем «Нівы» не зменіцца, просім нашых падпісчыкаў паведаміць рэдакцыю. Адначасова паведамляем, што «Ніва» выходзіць рэгулярна, строга па назначанаму графіку і яшчэ не было выпадку, каб мы гэты графік парушылі.

1959 год у Альхоўцы

Распаложаная каля самай польска - савецкай граніцы, Альхоўка налічвае 218 жыхароў. За пасляваенныя гады ў ёй многа змянілася на лепшае. У 1959 годзе Альхоўка атрымала аўтобус ПКС, будзе аддана для карыстання новапабудаваная школа. Немалая гэта радасць для ўсіх жыхароў, а перш за ўсё для школьнікаў, якія вымушаны былі вучыцца да гэтага часу ў цёмных вясковых хатах.

Разгарнуў сваю дзейнасць і беларускі гурток песні і танца, а драматычная група рыхтуе першыя п'есы да пастаноўкі. На першыя выступленні новаарганізаванага самадзейнага калектыва з нецярплівасцю чакаюць усе жыхары Альхоўкі.

Словы прызнання заслугоўвае і кіраўнічка мясцовай школы Тамара Хлябіч, якая апрача выдатнай працы ў школе, шмат часу прысвячае таксама і працы з моладдзю.

В. Я.

Літаратурны вечар у Варшаве

18 снежня 1959 года адбыўся літаратурны вечар, прысвечаны творчасці Ю. Славацкага, арганізаваны гуртком літаратурнага аб'яднання пры Варшаўскім аддзеле БГКТ.

На вечар быў запрошаны артыст з Варшаўскага тэатра «Сырэна» Юры Петракевіч, які расказаў аб творчасці Славацкага. Ю. Петракевіч захапіў прысутных вялікім дэкламатарскім майстэрствам. Апрача таго, Яша Бурш чытаў свае пераклады вершаў Славацкага на беларускую мову і Р. Аламовіч чытаў пераклады М. Танка, П. Пестрака і Семяжона.

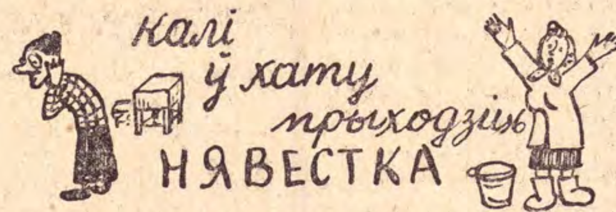
Некаторыя вершы былі награны на магнітафонную плёнку.

ЯНКА АНІСЭРОВІЧ

Кожная маці і бацька жадаюць для сваіх дзяцей дабра і шчасця. Бацькі імкнуцца, каб як найлепш выхаваць дзяцей, каб з іх дзяцей выраслі добрыя людзі, добрыя грамадзяне. Бацькі радуюцца кожным поспехам сваіх сыноў, дачок.

Але часта здараецца так, што калі дзеці павырастаюць, дык з імі больш клопатаў і цяжкасцеў, чымсці з малымі. Кажуць так: малыя дзеці — малыя клопаты, вялікія дзеці — вялікія клопаты. Сын або дачка «ўлезе» ў якія-небудзь непрыемныя справы і тады так ім, як і бацькам надта непрыемна.

Найбольш душэўных трывог у бацькоў, ка-

лі жэніцца сын, альбо выходзіць замуж дачка. Мы ў гэтым артыкуле пагаворым аб жанатым сыне. Нявесткі найчасцей прыходзіцца жыць разам з бацькамі мужа. Пачаткова нявестка нясмелая, ветлівая, добрая. Але паравазжна, гэта доўга не працягваецца. Нявестка памаленьку, аднак настойліва ўстанаўлівае свае парадкі, якімі прыгнятае бацькоў. Пад гэтыя законы неаднойчы пападае і муж. І вось тады пачынаецца бяда.

— Нядобрыя, ўрэдныя бацькі мужа, — сцвярджае нявестка. —А гэта старая ведзьма, — гаворыць на цёшчу, — жыць спакойна не дае.

Нявестка цар і Бог у хаце. Калі што не па яе думках, бяда тады. І 50-гадовая кабета — маці мужа — не заўсёды можа дагадзіць 20-гадовай нявестцы. І найбольш непаразуменняў менавіта паміж нявесткай і цёшчай. Цёшча яшчэ не старая, хоча мець крыху голасу ў хаце, а яе нявестка адпіхае ад усіх хатніх спраў. А калі яшчэ і сын пападзе пад уплыў такой жонкі, дык тады ўжо гора бацькам. Менш гэтага гора тады, калі бацькі могуць яшчэ працаваць.

Патрэбны прыклады? калі ласка .Іх вельмі многа.

Вёска Барысаўка ў Гайнаўскім павеце. Жонка Паўла Плевы кепска адносілася да цёшчы і цесця. Сёстры Паўла выступалі ў абароне бацькоў і таму нявестка ненавідзела іх. Вось таму сёстраў Плевы не паведамілі нават аб смерці бацькі, а пасля і маці. І зусім зразумелая вялікая крыўда дачкі гэтых бацькоў Наталі Сабесюк з Крукаўшчыны (Беластоцкі павет), якая не магла правесці ў апошнюю дарогу свайго бацькі і маці і назаўсёды з ім развітацца.

Другі прыклад.

У вёсцы Гацькі (Бельскі павет) жонка Сцяпана Богуша не па-людску адносіцца да бацькі мужа. Стары вымушаны быў пакінуць іх дом.

Вядома, не ўсе нявесткі крыўдзяць бацькоў мужа. Шмат з іх прыкладна жывуць з бацькамі мужа, паважаюць старых. І менавіта, такія суадносіны, а не іншыя, павінны быць паміж людзьмі.

МІХАСЬ СВАЯК

Арлянскае прадшколе

У Орлі ўжо даўно існуе прадшколе. І калі заходзіш у гэты будынак, дык перш за ўсё кідаецца ў вочы чысціня, парадак. Але нельга не звярнуць увагі, што ў дзяцей вельмі мала забавак і малышы не маюць чым гуляць. І гэта робіць працу прадшкалянак больш цяжкой. Праўда, падінспектар да спраў прадшколяў Пятро Севестьяновіч, калі з'явіцца ў Орлі, альбо сустрэне працаўнікоў прадшколя, заўсёды абяцае, што ўжо хутка будуць куплены забаўкі. Але час ляціць, абяцанкі ёсць, а забавак няма.

М. Х.

СЕЛЬГАСГУРТКІ КУПЛЯЮЦЬ ТРАКТАРЫ

Рэалізуюцца на вёсках пастановы III Пленума ЦК ПАРП. Сельскагаспадарчыя гурткі выкарыстоўваюць фонд развіцця сельскай гаспадаркі, купляючы трактары і сельскагаспадарчыя машыны. Нядаўна сельскагаспадарчы гурток у Орлі купіў трактар, прыцэп і шмат іншых машын на суму 104 800 зл., а сельгасгурток у П...цаве на 160 тысяч зл.

м. х.

СТУДЭНЦКАЯ ВЕЧАРЫНА

5-га снежная студэнты IV-га курса беларускай філалогіі Варшаўскага ўніверсітэта арганізавалі вечарыну. На вечарыне прысутнічалі таксама студэнты - беларусы з іншых вузаў. Зразумела, не толькі вучыцца, але і культурна праводзіць свабодны ад навукі час справа неабходная ў студэнцкім жыцці.

(мк)

КУПІЛІ ПРАЛЬКУ

Кожная гаспадыня на вёсцы многа часу траціць на мыццё бялізны. Гэтая праца даволі цяжкая. Каб не траціць многа часу на мыццё, гурток вясковых гаспадынь у Грабаўцу (Бельскі пав.) купіў пральку з выжымачкай. І цяпер ўсе члены гуртка супольна карыстаюцца гэтай машынай.

м. х.

П'ЯНЫЯ СПРАВЫ

З цікавай, але не менш недарэчнай думкай выступіў хтосьці, каб на станцыі ў Валілах (Беластоцкі павет), замест святліцы адчыніць гасподу. Што ж, разважаў ён, прадпрыемства больш даходнае, чымсьці святліца. А культура... ды што культура, галоўнае ёсць дзе хульнуць, а што міліцыя мае поўныя рукі работы, дык таксама няважна.

Гаспода пераўтварылася ў карчму, дзе п'яны прадавец за прылаўкам бруднымі рукамі падае каўбасу нават без кавалачка паперы. Гэта ўжо не гаворыць на карысць такім прапановам. Калі хто і думае, што гэта не так ужо важна, бо... п'янаму і мора па калена, дык моцна памыляецца. Свет трымаецца, ў кожным выпадку, не на п'яніцах.

(пч)

„NIWA"

Organ ZG BTSK Adres ZG BTSK: Białystok Warszawska 11 tel. 34-14

Redaguje Kolegium. Adres redakcji: Białystok ul. Wesołowskiego 1. tel. centr. 37-41 red. naczelny i sekretariat 25-89.

Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa"

Warunki prenumeraty w Polsce: miesięcznie — 2.40 zł kwartalnie — 7.20 zł półrocznie — 14.40 zł rocznie — 28.80 zł.

Wpłaty kierować na PKO 12-6-1512 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch". Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma.

Prenumeratę na „Niwę" przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju. Cena prenumeraty za granicą: kwartalnie — 10.15 zł półrocznie — 20.30 zł i rocznie — 40.60 zł. Należność na prenumeratę za granicą wpłacać na konto — PKO 1-6-100024 PKWZ „Ruch" Warszawa.

Zamówienia na „Niwę" z krajów europejskich jak i zamorskich (z wyjątkiem krajów demokracji ludowej należy kierować pod adresem CHZ „ARS POLONA" Warszawa Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto N.B.P. Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 4.16

Nkł. 5.000 Błtk P-1

ЯНКА БЕРАЗАВЕЦ

РАЗЗБРАЕННЕ

Раззбраенне, раззбраенне,
Колькі радасці ў час,
Што вось ў наша пакаленне
Прыдзе мірны, братні час.

Але вось на гэту тэму
Я звярнуся да мужчын:
— Чом пры слове «раззбраенне»
Вы забылі пра жанчын?

Рэзалюцыю ўношу
Каб раззброіць ўсіх жанчын,
Бо на гэту прапанову
Многа склалася прычын.

Як у ААН камісію склікаць,
Каб парадкам усё ішло .
Не зважаць, ці важны горад,
Ці маленькае сяло.

Трэба коцюбы панішчыць,
І качалкі папаліць.
Хай ад гэтага праклятая
Галава больш не баліць.

Патаўчы тарэлкі, міскі,
Папаліць талкі, мяняць.
Вось тады у сваей хаце
Будзем чуцца, як паны.

О, тады была б нам воля:
Можна курыць, можна піць,
Не глядзець жывёлы поля,
Што захочаш, то рабі.

Я б любіў чужую жонку,
Не баяўшыся сваё...
І канчаюцца на гэтым
Прапановы ўсе мае.

Мо', людцы, з вас хто дабавіць,
Унясе шырэйшы план?
Калі ласка, дабаўляйце,
Уносьце, абы не ў ААН.

САМААБСЛУГОЎВАННЕ

ПАВУЧЫЎСЯ

Калі сын дзядзькі Косці вучыўся на музыканта, то бацька надта любіў слухаць, як ён грае. Аднойчы, калі сын скончыў граць, бацька кажа:

— Добра, сынку, граеш, толькі кепска падцінаеш.

— На магільнік табе, татку, а не сюды носа саджаць, — адказаў сын.

— О, цяпер то падцяў, — сказаў бацька.

ЮРКА СКЕПКА
Альхоўка

У СУДЗЕ

Суддзя да абвінавачанага: — Вы ведаеце, за што вас будзем судзіць?

Абвінавачаны: — Ведаю, за лес я папаўся.

Суддзя: — Ну дык прызнайцеся: воры тады і тады вёз галлё. Калі скажаце шчырую праўду, не будзе вам кары.

Абвінавачаны: — Калі гэта праўда, што не будзе кары, то я прызнаюся. У той дзень, калі падаў вам мяне гаёвы, я галля не вёз, а вёз тоўстыя бярвенні.

НІНА ГРЫГАРУК
Гарадзіска

УСЁ РОЎНА

Да селяніна прыехаў у госці сваяк. Селі за стол. Жонка гаспадара носіць закуску.

— Што вам падаць, пірог ці хлеб? — пытае гаспадыня.

— А мне ўсё роўна, я тое і тое з'ем але лепш падайце пірог, — адказаў госць.

АНДРЭЙ СІДАРУК
Сакі

З ЧАГО ЗРОБЛЕНЫ БАРАН

Трохгадовы Саўка першы раз убачыў барана. З цікавасцю ўглядаецца на яго і кажа да маці:

— Мама, ён, напэўна, зроблены з кажуха.

ВАСІЛЬ ІГНАЦЮК

Выбранае

ЦАНА

Пайшоў пан з парабкам у лазню.

— Калі б я быў звычайным чалавекам, колькі злотых каштаваў бы? — запытаў пан у парабка.

— Пяць злотых, — адказаў парубак.

— Эй, ты, дурань! — гнеўна закрычаў пан. — Дык адны штонікі, што на мне, каштуюць пяць злотых!

А парабак, як у ні ў чым не бывала, заўважыў:

— Дык я вось і ацаніў толькі штонікі.

«Шпількі»

Дарагая Рэдакцыя! Пасылаю Вам свае прывітанні і сардэчныя пажаданні. Усяго найлепшага Вам у наступным 1960 годзе! А да таго яшчэ шкада мне зрабілася Дзядзькі Левана. Не мае ён адпачынку. Думаю: давай замяню яго разок. Няхай адпачне трошкі, а чытачы хай пазлуюць на Суседа, што не ўмее нічога, а бярэцца, дурань, замяніць такую асобу.

Я з'яўляюся адным з тых чытачоў, якія чытаюць «Ніву» ад першага нумару. Калісь на першых пачатках і я спрабаваў пісаць, але цяпер, вядома, што год, то ўсё больш інтэлігентаў — ёсць каму п..аць.

Возьмем, напрыклад, дзядзьку Левана Відаль, ён вельмі в...сны Усё піша і піша. І то яшчэ так напіша, што аж жывот гатоў лопнуць са смеху.

Часам аж зайздрасць бярэ. Вось каб мне так падвучыцца, — не раз думаў сабе, — мо', яшчэ і трапіў бы ў «Ніву».

Такая магчымасць здарылася. У нашай вёсцы адкрылі вячэрнія курсы. Пайшоў я туды. Настаўнікі, хоць прынялі мяне ветліва, але аднак пацікавіліся: чаму і, сівая галава, захацеў вучыцца?

— Мае даражэнькія, — пачаў я ім тлумачыць, — не думайце, што раблю гэта для кар'еры. Солтысам не буду, хапае малодшых, падавацца з вёскі таксама не маю намеру. Мой век ужо канчаецца, хутка трэба будзе паміраць. Вось не хачу потым сораму мець.

— Там не пытаюць адукацыі, — кажуць настаўнікі, — трэба, дзеду, вучыцца для зямных патрэб.

— Мае даражэнькія, — адказаў я ім, — ці ж вы думаеце, што ў век спадарожнікаў, святы Пятро прыпіша, калі не маеш хаця б пачатковай адукацыі?

Відавочна, гэты аргумент пераканаў настаўнікаў, бо яны нічога не адказалі.

Бяру грэх на сябе, што падмануў настаўнікаў, але мэта апраўдвае сродкі. Мая мэта — выручыць час ад часу Дзядзьку Левана.

ВАШ СУСЕД

Ад рэдакцыі:

Шаноўны суседзе, Дзядзька Лявон не згадзіўся на адпачынак. Сказаў: няма так добра, хапіла пораху на 199 нумараў, хопіць і на двухсоты. А за спачуванне Дзядзька дзякуе і жадае Вам поспехаў у вучобе.

У ВОЛЬНЫ ЧАС

Зайцы, рассеўшыся па вуглам малюнка і пакінуўшы сляды на снезе, прыпамінаюць паляўнічаму аб адной старой народнай прыказцы.

Калі добра злучыце сляды на снезе простымі лініямі так, каб атрымаць літары, то прачытаеце гэтую прыказку.

Прыйшла зіма пушыстая, а мядзведзь не паспеў знайсці сабе бярлогу.

Ходзіць Мішка па гурбах галодны, на кустах ягад не заўважае і думае, дзе б работу знайсці і да вясны пракарміцца.

Агорнуты адчаем мядзведзь паплёўся у лясное праўленне.

— Зрабіце ласку, — узмаліўся мядзведзь, — прыміце на сезонную працу, паратуйце, не магу я больш без працы швэндацца, кішкі не вытрымаюць марша.

Выслухалі ў праўленні мядзведзя, ды гавораць:

— Цяжкія цяпер часы, кампанія за эканомію ў поўным разгары, каштарысы абрэзаны, штаты абмежаваныя, маем толькі заячую пасаду

КАЗКА

на здзельнай плаце.

Не было ў мядзведзя выхаду, згадзіўся.

Ну і пачалося.

Носіць мядзведзь калоды, пні карчуе, дровы рубае, словам — праца цяжкая, мядзвежая, а заробак — заячы.

Мядзвежая скура паабціралася (спецадзежа зайцам не належыцца), нават брызентавых рукавіц не выдалі.

І апісаў мядзведзь скаргу ў ахову працы. Так вось і так, раблю, як конь, а ем, як заяц, здароўе надрываю, скуру працёр і г. д.

Прыехала ахова працы, паглядзела, задумалася і прыняла пастанову: выдаць для мядзведзя ахоўныя акуляры, каб цёгаючы пянькі не папсаваў сабе вачэй.

Атрымаў мядзведзь акуляры з цёмнымі шкламі і далей нездаволены. Піша скаргу ў лясны цэнтр. Так вось і так, калі не паможаце, мухамораў наемся і лапы выцягну.

Прыехаў інспектар — дзік, жалудоў наеўся і хрукае:

— Чым нездаволены? Стаў мядзведзь перад ясньмі вачыма інспектара і кажа.

— Змілуйцеся, на заячай пасадзе я засыхаю, а працую па мядзвежым сумленні.

— А ты па заячаму працуй. Бяры прыклад з зайцаў. Яны сядзяць на мядзвежай зарплаце і скаргаў не пішуць, — адказаў вяпрук і пачаў пісаць службовую запіску. Так вось і так, мядзведзь кляўзнік, зводнік, гультай, па п'янаму лапы пакалечыў, даць яму вымову з папярэджаннем.

Чытачы могуць сказаць: цікавая гісторыя, а маралі няма.

Грамадзяне ласкавыя! Дык ці ж мала ў нас людзей не на сваіх месцах? А ці няма такіх, што за іншых працуюць? І інспектараў - дзікаў у нас хапае. Так што, людзі добрыя, большай маралі не дашукоўвайцеся.

Дзядзька Лявон